

Dr. Vitkay Kucsera Ágota*

Vajdasági zenekultúra - magyar nemzetiségű zenei alkotók és előadóművészek

Összefoglaló: A tömegkommunikációs és hírközlő eszközök hatása egyre terjed világszerte és a vajdasági magyar, kulturális és szellemi életben is és ily módon válik a kultúra legalapvetőbb és leglényegesebb terjesztőjévé. A Vajdaság területén a magyar kisebbség számára a színházi előadások, hangversenyek, irodalmi alkotások, filmek elismertsége Szerbiában fontos szellemi védőburkot képvisel. A művészeti értékek szerepe nemcsak a nemzet-, hanem a kisebbségpolitikában is fontosak. Az ismertett zenei művészek közül – többen – életkorukból adódóan is tevékeny részesei a 21. század zenei életének alakításában. A magas szintű zenei életben nagyszámú magyar származású, kimagasló alkotók járultak hozzá Vajdaság kultúrájának fejlődéséhez.

Kulcsszavak: művészet, zenei alkotók, zenei előadók, vajdasági kultúra

*Amilyen az államban a zene, olyan az állam is.
(Platon; Állam)*

XVII. SZÓKRATÉSZ: Mi a nevelés? Vajon kitalálhatnánk jobbat a nagyon régóta kipróbált nevelésnél? A testet képezi a testedzés, a lelket a zene.

SZÓKRATÉSZ: És nevelésünkben a zenét előbb kezdjük, mint a testedzést.

SZÓKRATÉSZ: Ugye, Glaukón, azért a legfontosabb a zenei nevelés, mivel a ritmus és összhang merül alá leginkább a lélek mélyébe, és a legerősebben ragadja meg azt, szépalakúságot támasztva benne; ez teszi a lelket szépalakúvá, feltéve ha valaki helyesen nevelődik, ám ha nem, az ellenkezőjévé.

És mivel a nem szép alkotást vagy a nem szép teremtményt a legerősebben a zenében kellően nevelt ember érzi meg és - méltán háborogva - a szépet dicséri és örömmel a lelkébe fogadja, s belőle táplálkozva maga is széppé és jóvá válik; viszont a rútat méltán gáncsolja és gyűlöli már zsenge korában, amikor még nem fogja föl; később aztán, ha az értelme fölébred, örömmel fogadja a szépet, és sajátjának ismeri fel.

Zenei nevelés terén ne történjenek a megállapított rendet felborító újítások, hanem a hagyományt lehetőleg híven megőrizzék, attól félve, hogy valaki ezt mondja: "...az olyan dalt dicsérik legjobban a népek, mely a legújabbként jár körben dalnokok ajkán" - még könnyen azt hihetik, a költő ezen nem annyira új éneket ért, mint inkább új dalformát, s ezt még dicséri is. Márpedig az ilyesmit

* Dr. Vitkay Kucsera Ágota, egyetemi rendes tanár, Újvidéki Egyetem, Művészeti Akadémia, Drámaművészeti Tanszék, Újvidék

nem szabad helyeselnünk, sőt feltételeznünk sem. Óvakodnunk kell ugyanis a zenei formák újító megváltoztatásától; ezzel mindent kockára teszünk, mert ha valaki a zenei formákat módosítja, ez kihat az állam legfőbb törvényeire - ezt tanítja Damón, s ezt vallom én is.¹

A tömegkommunikációs és hírközlő eszközök hatása egyre szélesedik világszerte és a vajdasági magyar, kulturális és szellemi életben is és ily módon válik a kultúra legalapvetőbb és leglényegesebb terjesztőjévé. Az új eszközök terjedése új viselkedést, új gondolkodási stílust, új művészeti hozzáállást alakít ki és formál, valamint lehetőséget nyújt az intelligencia fejlesztésére is. Ügyelni kell arra, hogy a tömegkommunikációs és hírközlő eszközök ne csak a nagyszámú és összetett igényű nézőközönség szükségleteit elégítse ki, hanem emeljék ki azokat a tartalmakat is, amelyek az értelem és érzékelés növelésére pozitív hatást sugároznak.

A vajdasági magyar kulturális életben beszélhetünk fejlettebb és fejletlenebb, kifinomultabb és kevésbé igényes kulturális szükségletekről. Ezért kell olyan kulturális tartalmaknak helyet adni, amelyek lassan növelik a magyar kultúra színvonalát és a szellemi életet. A kulturális tartalmak és értékek között bizonyos hierarchiának mégis kell lennie. Magasabb szintű, nagyobb értékeket képviselő tartalmak azok, amelyek gondolatgazdagok és képzelet dúsak, illetve, amelyek érzést, gondolatot és a szellemiséget növelik.

A tömegkommunikációs eszközök nem adnak megfelelő lehetőséget a komoly alkotói egyéniségek kibontakozására, inkább a kultúra uniformizálódását növelik (kommercializálják). A kultúrában a szabad lehetőségek biztosítják a színvonalbeli különbségeket és hozzájárulnak az egyéni szellemi élet fejlődéséhez - akár műélvezésről, akár műalkotásról vagy kísérletezésekről van szó. A kultúra alapfelosztása kétszintű: igazi és tömegkultúra. A művészek (az igazi kultúra képviselői), arra hivatottak, hogy a társadalmi és kulturális kapcsolatokban rámutassanak arra, mi az igazi és mi a hamis kultúra. Az igazi kultúra az egyénileg alkotott, autentikus, az utóbbi viszont sorozatgyártású (gépnymás vetületű). Az igazi kultúra sohasem zárkozhat magába, inkább harcolnia kell a társadalmi határok túlnövésére.²

¹ http://www.ujakropolisz.hu/Platon_Allam#27.

² adattar.vmmi.org/folyoiratszamok/946/hid_1969_07-08_14. mirnics - Mirnics Károly "SZELLEMI ÉLETÜNK INTÉZMÉNYES MEGHATÁROZÓI (A kulturális értékek keveredése és kiegyenlítődése)".

Vajdaság soknemzetiségű és soknyelvű tartomány; lakosai nagy része legalább két nyelv tudásával, nagyobb valószínűséggel tud bekapcsolódni a világ szellemi körforgásába, aminek segítségével gyorsabban elsajátíthatja azt, gazdagabbá teheti szellemi tapasztalatával a hazai kultúrát és hatást gyakorolhat a kulturális értékek további terjesztésére.

A vajdasági magyarság jelentős kulturális értékeket hozott létre. A magyar kisebbség számára a színházi előadások, irodalmi alkotások, filmek elismertsége Szerbiában, fontos szellemi védőburkot képvisel. A művészeti értékek szerepe nemcsak a nemzet-, hanem a kisebbségpolitikában is fontosak.

A második világháború után felélénkült a vajdasági zenei élet. Megkezdte működését az újvidéki Szerb Nemzeti Színház (Opera és Balett), létrejött a szabadkai Operatársulat, a Szabadkai Filharmónia, amely az ország egyik legjobb zenekarának számított egy időben, fénykorát élte az Újvidéki Filharmónia is, az Újvidéki Rádióban pedig szimfonikus és kamarazenekarokat, kórusokat, szórakoztató és népzenei együtteseket alakítottak. A vajdasági városokban filharmóniák, városi zenekarok és kórusok rendeztek figyelemre méltó koncerteket, mint például: Becskereken – a Filharmónia, Óbecsén – a filharmónia (melyet Simovics Ferenc vezetett) és a kamarakórus (Milenko Susztrán vezetésével), Zentán – a kamarazenekar, stb.

A hatvanas-hetvenes években a vajdasági magyar kultúra méltó helyet vívott ki magának a jugoszláv térségben, ami természetesen a kisebbségi közösség megbecsülését is magával vonta, de a zenei tevékenység dinamikája, mégis válságba jutott. “Az együttesek működéséhez szükséges anyagi juttatások fokozatosan csökkentek vagy teljesen megszűntek. A zenekarokat feloszlatták, csupán a szabadkai és újvidéki filharmónia adott időről időre egy-egy koncertet. A kórusok közül is csak néhány tudott lépést tartani a követelményekkel. Ez a válság főleg a komolyzene terén volt érezhető”.³

A Vajdasági Zeneszerző Egyesület 1972-ben lett hivatalosan regisztrálva. Sokoldalú tevékenység jellemezte a munkáját: a tagok műveit tartalmazó kotta- és lemezkiadványok jelentek meg, új művek szerzői részesültek anyagi támogatásban.

³ <http://www.csaladikor.com/hu/201307/egyeb/211/pandi.htm> (2013. február 14., 7. szám, évfolyam, Zenevilág – A Vajdasági Zeneszerzők Egyesületének négy évtizede).

A már befutott alkotók és művészek mellett, megnövekedett a tehetséges, képzett fiatal szerzők és előadóművészek száma, és jelentősen javult a vajdasági zenei együttesek színvonala.

Zenei élet Vajdaságban

A zenei műfajok, pop, folk és komolyzene, függetlenül attól, hogy esztétikai értékeik különbözőek, mindegyik a maga módján, befolyásolja a zenei kultúra kialakulását, ami kihatással van a társadalmi környezetre. A zenei alkotásoknak fontos szerepe volt, és van még a mai napokban is, az általános műveltség, a kulturális és esztétikai érték fejlesztés szempontjából Vajdaságban.

A Szerb Nemzeti Színház

A Szerb Nemzeti Színház 1861-ben lett megalapítva. Színpadán több zenés és énekkel gazdagított mű került bemutatásra, majd mind összetettebb formák – először az operett, a 19. század végén pedig a legösszetettebb zenei és színházi műfaj – az opera. Megalakulása óta az Opera jobb és rosszabb időköt élt meg, küzdött a túlélésért és a haladásért.

Az újvidéki Szerb Nemzeti Színház opera társulata 1947-ben alakult és Giuseppe Verdi La Traviata c. operájával indította be munkáját. A balett együttese valamivel később, 1950-ben alakult. A Szerb Nemzeti Színház Opera és Balett Társulatának a repertoárján jelentős alkotások voltak, vagy vannak színpadra állítva, a klasszikus és a modern opera és a balett irodalmából. Fennállása óta az együttes számos elismerést és díjat szerzett itthon és külföldön.

Az Újvidéki Rádió és Televízió

Az Újvidéki Rádió 1949-ben, míg az Újvidéki Televízió 1972-ben alakult meg. Az első műsort 1975-ben sugározták a stúdióból. Az újvidéki rádió és a TV a Vajdaság területén élő nemzetiségek nyelvén sugároz adásokat.

A zenei programjában különböző zenei műfajok szerepelnek.

Zeneiskolák

Vajdaságban 21 zeneiskola és egy Művészeti Akadémia (Újvidéken) működik.

A szabadkai zeneiskolát 1868-ban alapították meg. Az első igazgatója István Frankl volt. A verseci városi zeneiskolában, amely 1859-ben alakult meg, zongorát, harmóniumot, furulyát és éneket lehetett tanulni. Az újvidéki Isidor Bajic zeneiskolát 1909-ben alapították meg és napjainkig működik.

Az Újvidéki Egyetem Művészeti Akadémiája

Újvidéken 1974-ben alakult meg a Művészeti Akadémia - művészeti, tudományos és oktatási intézmény, amely művészeti és tudományos projektumokat valósít meg. Felsőoktatási szinten a zene, a dráma és a vizuális művészetek tanszakát foglalja magában.

Zenei együttesek

Szabadkai Filharmonikus Zenekar - A szabadkai Filharmonikus Zenekart 1908-ban alapították. Számtalan koncertet adtak elő kiemelkedő művészekkel, szólistákkal. Az elmúlt tíz évben kiváló zenészek hagyták el a várost, így a Filharmonikusok kénytelenek voltak csökkenteni tevékenységeiket és szerényebb keretekben folytatják koncerti életüket.

Vajdasági Filharmónia – Vajdasági Filharmónia név alatt, 1924-ben alakultak meg a szimfonikus zenekar Újvidéken. A Filharmónia tagjai kizárólag egyetemet végzett zenészek. A legjelentősebb zenei együttesnek számítottak Vajdaság területén. Nagy sikerrel működtek 1991-ig, amikor megszüntették őket. Számos neves zeneművésznek az a célja, hogy újból létrehozzák a vajdasági Filharmónia zenekarát.

A Vajdasági Szimfonikus Zenekar – célja a tehetséges fiatal zenészek támogatása, előrehaladásuk biztosítása, lehetőség nyújtása, hogy zenekarban muzsikáljanak a Vajdaságban. A kulturális élet fellendítése érdekében, 2001 áprilisában a Végrehajtó Tanács a Vajdaság Autonóm Tartomány és Berislav Skenderović (Szabadkai Filharmónikusok és a szabadkai Zenei Központ igazgatója), öt évre szóló szerződést írt alá a vajdasági Szimfonikus Zenekar működéséről.

Újvidéki szólisták - kamara vonószeneke, amely tizenöt tehetséges fiatal zenészből áll, akiknek irigylésre méltó zenekari tapasztalatuk van, de mindannyian még szólistaként is szerepelnek. A zenekar neves hazai és nemzetközi karmesterekkel és kiemelkedő szólistákkal működik együtt. Repertoárjuk a zeneirodalom igen széles skáláját fogja át a barokktól a klasszikus és romantikus darabokon át a kortárs művekig. A zenekar koncertmestere Balázs Flórián hegedűművész.

Újvidéki Rádió Népi Zenekara - Az Újvidéki Rádió Népi Zenekarát 1949-ben alapították. Programjuk széles skálájú - szerb, magyar, szlovák, román és ruszin népzeneét tartalmaz.

Kóruszene - karének

A kóruszene nagyon fejlett a Vajdaságban. Már a 19. században is, a nagyobb városokban kórusok működtek. A hagyományos kóruséneklés később is jele volt, és annak köszönhetjük, hogy ma számos kórust találunk különböző korosztályok számára. Repertoárjuk a zeneirodalom igen széles skáláját fogja át a barokktól a klasszikus és romantikus kórusmuzsika darabokon át a kortárs művekig.

A leghíresebb kórusok Vajdaságban - 19. század hetvenes éveiben a Pancsován működő kórus, majd a nyolcvanas években a szabadkai és a kiskindai kórus számított a leghíresebb kórusnak. Később a nagybecskereki Josif Marinković és a Koča Kolarov kórus, a pancsovai Jovan Bandur kórus, a zentai Musica panonica női kamarakórus, a szelencei Zvony kamarakórus, OroszKeresztúron a Művelődési Ház Kórusa, a verseci As énekkar, a rumai Város vegyeskórusa, a csantavéri "Musica Viva" vegyeskar, a kulai "Bartók Béla" kamara vegyeskar, az újvidéki "Sonja Marinković" kultúr Egyesület kórusa, a pravoszláv "Szent György", a "Hašira" zsidó kórus, "Pro Musica" énekkar Szabadkáról, zombori "Iuventus Cantata" kórus, „Schola cantorum” Óbecsén, „Kapisztrán János Ifjúsági Kórus” Újvidék és még több másik (sorolhatnánk vég nélkül: Ada, Zenta, Temerin, Magyar Kanizsa, Muzslya, Csantavér és más városokban).

Vajdaság legjobb kórusainak versenyét minden harmadik évben megtartják a Vajdasági zenei társulatok fesztiváljának keretében a Rumai Művelődési Központ épületében.

ELŐADÓMŰVÉSZEK

A magas szintű zenei életben a következő kimagasló egyének hozzájárultak a kultúra fejlődéséhez:

Elismert vajdasági zeneszerzők:⁴

Hartig Tibor (1934) – gordonkaművész és zeneszerző - zenei előadó és zeneszerző, a kamarazene-, koncert és színpadi művek szerzője. Legismertebb művei: Miniatűrök gordonkára és zongorára, Concerto gordonkára és vonószerekre, zenei és színházi játék a gyermekek számára "Piroska és a farkas."

Király Ernő (1919) - zeneszerző és népzenekutató - több mint 5000 magyar népdalt gyűjtött össze, amelyeket külön füzetben, tankönyvekben és tudományos folyóiratokban jelentetett meg. Komponált számos zenekari, kamara-, zongoraműveket, és zeneszámokat a gyermekek számára, amelyből a legismertebb: Három magyar népdal tamburazenekarra, vajdasági magyar népdalokat hegedűre, brácsára, klarinéttra és zongorára, Gondolatok Nr.1-6, énekhangra, gitár és citerára.

Kovács Tickmayer István (1963) – zeneszerző

Krombholz Károly (1905) – zongoraművész és zeneszerző - komponált zenekari, zongora- és szóló hangszeres műveket, melyek közül a legismertebb a Magyar Rapszódia zongorára és szimfonikus zenekarra, Vázlatok a Bácska vonószerekre, Marsh fantasy, Burlesque Suite romantique, 12 etűd zongorára.

Megyeri Lajos (1935)– zeneszerző

Molcer Máttyás (1935) - zongoraművész és zeneszerző - koncert művészként fellépett számos központokban hazánkban és külföldön. Szimfóniákat, zongoraversenyeket, szonátákat, szóló dalokat, kórusműveket és különböző kisebb darabokat alkotott zongorára.

Verebes Ernő (1953)- zeneszerző

Vitkay Gyula (1895)– zeneszerző, karmester

Magánénekesek:

Baráth Emília (1946) – mezzoszoprán, operaénekes

Gábor Zoltán (1976) – bariton, koncerténekes

Guzsvány Izabella (1981) – mezzoszoprán, koncerténekes

⁴ <http://www.kultura.vojvodina.gov.rs/Stvaralastvo/muzicko.htm>

Hertyán Aranka (1941)– mezzoszoprán, az újvidéki Szerb Nemzeti Színház magánénekes

Kántor Ilona (1946) – mezzoszoprán – az újvidéki és a belgrádi Operaház magánénekes

Mavrák Béla (1966) – tenor, operaénekes

Németh Rudolf (1920) – basszista, operaénekes, színész. A Szabadkai Népszínház megalakításakor, 1945-ben kezdte színészi pályáját, de néhány év múlva már csak operaelőadásokban lépett fel, előbb Szabadkán, majd 1954-től Újvidéken, ahol nyugdíjaztatásáig, 1980-ig tagja, később igazgatója volt a társulatnak. F.Sz. *Pengő Kovács* (Móricz Zs.: Sári bíró); *Kuprijanov matróz* (Rahmanov: Viharos alkonyat); *Andris* (Szigligeti E.: Csikós); *Kukorica Jancsi* (Kacsoh P.: János vitéz); *Anderson tiszteletes* (Shaw: Az ördög cimborája); *Tschöll papa* (Schubert–Berté: Három a kislány); *Dózsa* (Sárközi György).⁵

Petz Marika (1932) - koloratúr szoprán, a belgrádi Operaház magánénekes - színésznő, énekesnő 1952 márciusában szerződött a Szabadkai Népszínház társulatához. Operettszerepekben lépett fel, egészen 1964 augusztusáig, amikor a belgrádi Operaházhoz szerződött. F.Sz. *Leila* (Huszka J.: Gül Baba); *Szilvia* (Kálmán I.: A csárdáskirálynő); *Violetta* (Kálmán I.: A montmartre-i ibolya); *Tücsök* (Kertész I.: Csacsifogat).⁶

Tomik Margit (1948) – mezzoszoprán, Szarajevói operatársulat magánénekes

Vitkay Kucsera Ágota (1973) –szoprán, operaénekes

Vitkayné Kovács Vera (1932) - szoprán, az újvidéki és a belgrádi Operaház magánénekes - a belgrádi Zeneművészeti Akadémia énekszakán, Zlata Đundenac-Gavella tanárnő növendékeként, szerezte oklevelét 1964-ban és 1971-ben pedig posztgraduális képzését Anita Mezetova tanárnőnél nyerte el. Fellépett mint népdalénekes, szerepelt színművekben, daljátékokban, operettekben, operaelőadásokban és drámákban szülőhazájában és külföldön. Zenepedagógusként dolgozott: Óbecsén a „Petar Konjović” zeneiskolában, az újvidéki Zeneművészeti Akadémia szólóénekes tanszékén rendes tanárként és egyben az „Isidor Bajić” kö-

5

<http://www.forumliber.rs/pdf/books/Kalapis%20Zoltan%20ELETRAJZI%20KALAUZ%20H-O.pdf> – II (H-Ö)

6

<http://www.forumliber.rs/pdf/books/Kalapis%20Zoltan%20ELETRAJZI%20KALAUZ%20P-ZS.pdf> – III (P-ZS)

zépfolkú zeneiskola szólóénekes tanszékén is. A magyar népdalok, magyar nóták és csárdások előadásával nagy népszerűségre tett szert. Vendégszerepelt Jugoszlávia szerte, továbbá Magyarországon, Franciaországban, Kanadában, Németországban, Moldáviában, Olaszországban, Oroszországban, Egyiptomban, Irakban, Romániában, Bulgáriában, Görögországban, Ukrajnában, Örményországban és más országokban is fellépett. Hangfelvételek készített a budapesti, belgrádi, zágrábi, szkopjei, torontói és újvidéki rádió és más televíziós társaságoknál. Repertoárjában egyaránt szerepelnek a régi mesterek szerzeményei, klasszikus zenedarabok, modern és úttörő avantgard szerzemények, Bachtól kezdve De Falla és Debussyen keresztül a klasszikus zeneirodalom és a kiemelkedő jugoszláv zeneszerzők számos alkotásai. Fellépéseinek műsorában rendszeresen megszólaltatja a magyar zeneszerzők, így Bartók, Liszt, Kodály, Erkel, Kacsóh, Lányi, Kadosa, Lehár, Kálmán, Hubay, Huszka, Jakobi és mások szerzeményeit hirdetve és támogatva a Magyar zenekultúrát. Számos fesztivál vendége, a zsilinei, pozsonyi és nyitrai „Őszi Zenei Fesztivál”-oknak az akkori Csehszlovákiában; az abbáziai és púlai „Nyári Zenei Fesztiváloknak”, a belgrádi BEMUS-nak, az újvidéki NOMUS -nak stb. Az újvidéki „Trio Novo” együttes tagja (vokál, zongora és klarinét) amely a klasszikusok mellett a külföldi, hazai, de főleg a vajdasági kortárs zeneművészek alkotásait mutatja be. Az újvidéki Szerb Nemzeti Színház operatársulatának vezető primadonnája (magánénekes) 1971-óta. (Hazája) A valamikori Jugoszlávia minden opera színpadán fellépett, (Belgrádban, Zágrábban, Ljubljanában, Sarajevóban, Szkopjében, Splitben, Eszéken, Mariborban és Rijékán). Gazdag művészi pályafutása alatt több mint 850-szer lépett fel magyar nóta előadóként, 925-ször hangversenyezett klasszikus művekkel, több mint 932 operaelőadásban főszerepeket énekelt. A rádióban több mint 90, a televízióban 45 órás műsora van. Eddig 7 hanglemezt, 2 hangszalagot, 1 videoszalagot és 3CD lemezt adott ki. Számos díja és kitüntetése van, amelyek között: „Magyar Érdemrend Lovagrendje, (2015.), „Jugoszláv Népzenei és könnyűzenei Díj” (1978.), „Isidor Bajić Díj” (1979.), „Újvidék Város Októberi Díja” (1981.), „Szerb Nemzeti Színház Díja” (1982.), „A Kultúra Szikrái” (1982.), „A Vajdasági Autonóm Tartomány Önkormányzatának Művelődési Érdekközösségének Díja” (1986.), „Jovan Đorđević Színház Díj Aranyérme” (1987.), „Vajdaság Felszabadulás Díja” (1988.), „A Szerbiai Közművelődési Közösség Arany Jelvénye” (1996.), „Újvidék Város Novemberi Díszoklevele” (1997). A magyarnóta énekesek nemzetközi minősítő szemlélén 1998. augusztus 2-

án Budapesten elnyerte az „Aranykoszorús Nótáénekes” címet, A Szerbiai Közművelődési Közösség „Vuk Díja” (2001.), „Vuk Karadžić Érdemrend II-dik Fokozata” (2002.), „Pro Cultura Hungarica” (2003.), „A Magyar Életfa Díja” (2004). A Népszerűség Arany Csengője (2004). A Szerb Köztársaság nemzeti kultúrájához való hozzájárulásáért mint élművész külön elismerésben részesült (2007). Az Újvidék Város Természetvédelmi Mozgalom Becsületrendje (2013.). Szerepei: OPERÁK - VERDI: Otello (Desdemona), Aida (Aida), Trubadur (Leónora), Nabucco (Abigaél), Don Carlos (Erzsébet), Traviata (Violeta Valéri), Álarcosbál (Amélia); PUCCINI: Pillangókisasszony (Cio Cio San), Tosca (Flória Tosca), Turandot (Liú), Bohémélet (Mimi); BELLINI: Norma (Norma); LEONCAVALLO: Bajazzók (Nedda); GOUNOD: Fauszt (Margit); GOTOVAC: Éró a túlvilágról (Gyúla); SMETANA: Eladott menyasszony (Marzsenska); NICOLAI: A windzori vig nők (Fluthné); TSHAJKOVSKIJ: Pik Dáma (Liza); BRUČI: Gilgames (Istár); BAJIĆ: Szemberiai Ivó herceg (Anya); OPERETTEK - STRAUS: A cigánybáró (Szaffi); A denevér (Rozalinda); KÁLMÁN: Marica grófnő (Marica), Csárdás Királynő (Szilvia); HUSZKA: Gül Baba (Lili bárónő); KACSÓH: János vitéz (Iluska, Francia királylány); BERTE HENRIK - LAFITTE (SUBERT): Három a kislyány (Médi); SZIRMAY: Mágnás Miska; Mit susog a fehér akác; MISÉK, REKVIEMEK, ÓRATÓRIUMOK - VERDI: Requiem; HANDEL: Psalm 112; PERGOLESI: Stabat mater; M.HAYDN: Missa in B-major; BEETHOVEN: Ah Perfido; MUSICALEK - PRESSER-SZTEVÁNOVITY: Padlás (Mamóka).

Gordonkaművészek:

Anika Gavriło (1934) - gordonkaművész

Faragó Ibolya (1966) - gordonkaművész

Kálmán Imre (1964) – gordonkaművész

Kalmár Timea (1975) – gordonkaművész

Tóth Anton (1893) – gordonkaművész - a bajai tanítóképzőben a gordonkát választotta hangszerének. Tanulmányait mint az iskola legjobb csellistája fejezte be. Az első állomáshelye, Indija volt, ahol 1912-ben az első kinevezését kapta. 1914- ben az elsők között vonult be, s az orosz fronton az elsők között került hadifogságba. A szibériai Omszkba került, ahol Oroszország egyik legnagyobb hadifogolytábora volt. Bekerült ugyanis az ottani opera zenekarába, ahol aztán, sokat gyakorolva, jó zenekari muzsikussá képezte magát. Később pedig Belgrádnak és Újvidéknek indult. Hazatérése után az Eszéki Operaházban kapott állást,

majd 1927-ben a belgrádiban. Itt beiratkozott a Zeneművészeti Főiskola gordonka és zeneelméleti szakára, s Juro Tkalčić profeszszornál sikeresen diplomázott is. A Mokranjac Zeneiskola tanára lett, ahol Petar Konjović, a neves zeneszerző volt az igazgató. 1941-ben, Belgrád bombázásakor „hazafutott a Bácskába”, s Újvidéken telepedett le. Előbb az Újvidékre költözött belgrádi magyar tanítóképzőben tanított, majd az Újvidéki Konzervatórium tanára lett. A háború vége felé kinevezték az Újvidéki Konzervatórium tanárává. 1947-ben ott bábáskodott az Újvidéki Opera indulásánál, 1949-től az Újvidéki Rádióban Király Ernővel együtt a Magyar Kórust vezette. A Magyar Kultúrtaács megbízásából a művelődési egyesületek dalárdái számára egy énekeskönyvet is szerkesztett (Daloskönyv. Összeállította és útmutatásokkal ellátta T. A., 1954).⁷

Varga István (1955) - gordonkaművész - Varga István Viktor Jakovčić-nál, Mező László-nál, André Navarra-nál és Maurice Gendron-nál tanult. 1999-ig Jugoszláviában élt, ahol a belgrádi és az újvidéki zeneakadémián tanított. Megalapította a *Camerata Academica* kamarazenekart és a *Goldberg vonóstriót*, melyeket Jugoszlávia vezető együtteseiként tartottak számon. Az Újvidéki Zenei Ünnepek művészeti igazgatójaként nemzetközi kamarazenei fesztivált szervezett, melyen neves művészekkel működött együtt (V. Afanassiev, K. Bogino, A. Madzar, P. Vernikov, M. Jashvili, J.M.Phillips-Varjabedian...). Jelentős jugoszláv zeneszerzők írtak neki műveket (Despić, Erić, Šuklar, Stefanović.) A Jugoszláv Zeneszerzők Egyesülete külön kitüntetésben részesítette a Jugoszláv zene fejlődésében nyújtott teljesítményért. Mint szólista hangversenyezett Angliában, Franciaországban, Hollandiában, Svájcban, Oroszországban. 1999-től Magyarországon él, ahol a Bartók Konzervatórium cselló és kamarazene tanára.⁸

Zongoraművészek:

Bálint Ligeti Mária (1972)– zongora- és csembalóművész

Bordás Lajos (1919) – zongoraművész

Milkó Pataki Cora (1908) – szabadkai zongoraművész - Szabadkán kezdett zongorát tanulni a Lányi Ernőnél. Budapesten Hanák Árpád és Senn Irén tanítványa volt, majd Belgrádban (Brezovšeknél) folytatta és Zágrábban (Stančićnál) fejezte be zenei tanulmányait. Zongoratanítással

⁷ Anton Eberst: Muzički Brevijar Vojvodine; Novi Sad: Prosveta, 1994:76.

⁸ http://www.arcustemporum.hu/article/2011/varga_istvan_csello/

1930. kezdett foglalkozni, ő volt a Szabadkai Filharmónia emlékezetes Mozart-estjének szólistája 1931. Ezt a koncertet számtalan fellépés követte – bel- és külföldön –, játékának kiválóságáról számos hangfelvétel tanúskodik, amelyek a zágrábi, a belgrádi és más rádiók stúdióiban készültek. A legnagyobb sikert talán Liszt Esz-dúr zongoraversenyének előadásával aratta. Repertoárját tovább gazdagította, amikor 1960-ban Bordás Lajossal együtt létrehozta a Milkó–Bordás zongoraduót. (Az ő nevükhöz fűződik Bartók két zongorára és ütőhangszerekre írt szonátájának első jugoszláviai megszólaltatása.) Kamarapartnerként is keresett muzikus volt – számos híres művész őt kérte fel, hogy kísérje zongorán. A szabadkai Zeneiskolába közvetlenül a háború után került, először mint zongoratanár, majd mint igazgató. A Filharmónia elnöki posztját 12 éven át töltötte be – ez volt a zenekar fénykora. Kiváló pedagógusi és művészi munkásságáért számos jelentős elismerésben és kitüntetésben részesült. (Két nagyszerű művészpédagógusunk: Molcer Mátyás és Székely Mária az ő keze alól került ki).⁹

Kinka Rita (1962) – zongoraművésznő – Zongora tanulmányait (egyetemi végzettségről szóló oklevelét és magiszteri tanulmányait) az újvidéki Művészeti Akadémián Arbo Valma tanárnál és Belgrádban D. Trbojević tanárnál fejezte be. Továbbképzését folytatta a bécsi Művészeti Főiskolán és a New York-i "Juilliard School of Music" Sándor György osztályában. 1975-től a mai napig, több mint 600 koncertet tartott Európa számos országában, Egyesült Államokban, Tájföldön, Izraelben, Kanadában, Ausztráliában és az egykori jugoszláv tagköztársaságokban. Számos díj nyertese, mint például: Európai Parlament "d'Europe Prix femmes" ("Európa díjazott hölgye"), "Februári Díj", októberi Díj Belgrád. Fellépését több országban is rögzítették rádiós és televíziós központokban (Szerbia, Macedónia, Szlovénia, Horvátország, Olaszország, Ausztria, Németország, Belgium, Franciaország, Oroszország, Észtország, Csehország, Szlovákia, Magyarország, Románia, Bulgária, Anglia, Görögország, Spanyolország, Izrael Kanada, USA, Ausztrália, Tajvan). Gazdag repertoárjában nagy érdeklődést mutat a kortárs zene iránt: Mokranjac, Dejan Despić, Hoffman, Tajčević, Isidora Žebeljan, Krombholz Károly, Slavko Šuklar, Zoran Mulić és mások szerzeményei iránt. Az újvidéki Művészeti Akadémia zongora tanszék rendes tanára.¹⁰

⁹ Anton Eberst: Muzički Brevijar Vojvodine; Novi Sad: Prosveta, 1972:91.

¹⁰ <http://www.bach-cantatas.com/Bio/Kinka-Rita.htm>

Klarinétművészek:

Baráth László (1949) – klarinétművész

Lévai Mátyás (1930) – klarinétművész

Hegedűművészek:

Balázs Flórián (1971)– hegedűművész

Balázs Rudolf (1939) - hegedűművész

Jámbor Imre (1938) – hegedűművész

Klemm Anna (1975) – hegedűművész

Lajkó Félix (1974) – hegedűművész - magyar nemzetiségű világzenei hegedűművész és zeneszerző. Virtuóz módon kezeli a hegedűt, emellett kiválóan játszik zongorán, és citerán is. A citerával 10 éves korában, 1984-ben ismerkedett meg, míg a hegedűvel hatodik osztályos korában került közelebbi kapcsolatba. A szabadkai zenei középiskolát elhagyva, Budapestre távozott, ahol a Dresch Quartet tagja lett. Számos ismert zenésszel dolgozott együtt, mint Szabados György, Boris Kovač, a francia Noir Désir zenekar, Alexander Balanescu, Boban Marković. Színházi és filmzenéket komponál, számos lemeze megjelent már. 2008-ban, a 39. Magyar Filmszemle Arany Orsó díját Mundruczó Kornél Delta című filmje kapta, melyben főszerepet játszott.¹¹

Lakatos Imre (1959) – hegedűművész

Szénási Károly (1911) – hegedűművész – zenei tanulmányait újvidéken kezdte meg Sedlacki tanárnál, majd egyetemi oklevelét Budapesten a Művészeti akadémián szerezte meg. Első helyezett versenyző volt a bécsi nemzetközi versenyen 1932. Vendégszerepelt Magyarországon, Ausztriában, Németországban, Anglijában, Új Zélandon, Ausztráliában és másutt is. 1966-tól az újvidéki Szerb Nemzeti Színház Opera társulatának koncertmestere.

Karmesterek:

Égető Gabriella (1932) – karvezető (Szabadka)

Toplák Imre (1933) – az újvidéki Szerb Nemzeti Színház karmestere - nemzetközi hírű karnagy, aki a belgrádi Művészeti Akadémián szerzett oklevelet. 1961-től volt a Szerb Nemzeti Színház karnagya, ahol az opera-, operett- és balettelőadások egész sora nagymértékben az ő irányításával született. 28 operát vezényelt, 15 balettpremier karnagya volt. Az országhatárokon túl is jól ismerték, Magyarországon, Belgiumban, Olaszországban, Luxemburgban, Egyiptomban, Irakban és másutt is

¹¹ https://en.wikipedia.org/wiki/F%C3%A9lix_Lajk%C3%B3

közreműködött karmesterként. Kiemelkedő munkásságáért elismerésben részesítette a Jugoszláv Rádió és Televízió, a Vajdasági Zeneművészek Egyesülete, továbbá kiérdemelte a Szerb Nemzeti Színház aranyérmét, Újvidék város Októberi Díját, az Aranykoszorús Munka Érdemrendet. 1991-től 2008-ig az újvidéki Művészeti Akadémia tanára volt.

Oboaművész:

Egic Zsuzsanna (1941) – oboa művésznő

Brácsaművész:

Horváth László (1934) – brácsaművész

Fuvolaművész:

Lévai Aksin Laura (1962) – fuvolaművész – Szabadkán született. Az újvidéki Művészeti Akadémián diplomált majd magisztrált. Tanulmányait Párizsban folytatta Claude Lefebvre és Patrick Gallois osztályában. Számos mesterkurzusokon, neves szólisták és pedagógusok irányításával tökéletesítette tudását. Több szimfonikus és kamarazenekarral lépett fel szólistaként hazánkban és külföldön egyaránt. Számptalan szólóestet és kamarakonzertet adott az egykori jugoszláv tagköztársaságokban, Franciaországban, Nagy Britanniában, Izraelben, Oroszországban, Belgiumban, Hollandiában, Németországban, Svájcban, Olaszországban, Magyarországon, Portugáliában, Görögországban és másutt. Eddigi pályafutása során az újvidéki Szerb Nemzeti Színház operatársulatának és a *Camerata Academica* kamarazenekarnak volt a szólófuvolistája. Állandó tagja volt a *Musica viva* kortárs zene együttesnek. Franciaországi tartózkodása idején a *Tickmayer Formatio* és a *Theatre Jel* -lel európaszerterte fellépett. Hazai és nemzetközi versenyeken számos díjat és elismerést érdemelt ki. Fellépéseinek hanganyagát a londoni *Recommended Records, a grazi EOS, az újvidéki Visio Mundi,* és a szabadkai *SPh Classic* adta ki 10 CD-n. A Vajdasági Szimfonikusok zenekarának fuvolaszólistája. Az újvidéki és a Banja Luka-i Művészeti Akadémiák állandó tanárja. Nagyszámú mesterkurzust tart. Széles repertoárja átfoglalja a barokkzenétől a mai napjainkig írt legfontosabb fuvolaszerzeményeket.

Szaxofonművész:

Klemm Ádám (1976) – szaxofonművész

“A szaktudást hiányoló személyek számára teljesen értéktelen a magas szintű művészet, ezért szükségszerű e műfaj népszerűsítése és ismeretterjesztése, nem pedig a művészet színvonalának lesüllyesztése.

A művészet nélkülözhetetlen eleme a társadalmi életnek és minden ember megnyilvánulásnak.

A zenei művészet pedig, egy igényes, felsőbb rendű, kulturális szinthez tartozó társadalmi folyamat, amely a fogyasztót személyes erőfeszítésekre kényszeríti.

A művész pedig egy olyan személyiség, amely egy társadalom kultúrájának jellemzője.”
(Mirnics Károly)

Az ismertetett zeneművészek közül – többen életkorukból adódóan is – 21. század zenei élet alakításának is tevékeny részesei.

A [politikai](#) és rendszerváltások megváltoztattak sokmindent a zenei életben is, átmeneti visszaesést, vagy inkább elbizonytalanodást lehetett tapasztalni minden téren. Az új pénzügyi forrásrendszer, és működtetési technikák rákényszerítették a művészeket, hogy művész-menedzser szerepet vállaljanak. A zeneoktatás helyzete azonban kétségkívül romlott, a hangversenyek látogatói között egyre kevesebb fiatal lehet látni.

A színházak és a Művészeti Akadémia jelentős előrelépést jelentettek és jelentenek a művelődéstörténet ezen területén, pontosabban, a zene eljuttatásában a közönséghez és annak magasabb szintre emelésében.

Hivatkozott irodalom:

1. http://www.ujakropolisz.hu/Platon_Allam#27
2. adattar.vmmi.org/folyoiratszamok/946/hid_1969_07-08_14.
mirnics - Mirnics Károly “SZELLEMI ÉLETÜNK INTÉZMÉNYES MEGHATÁROZÓI (A kulturális értékek keveredése és kiegyenlítődése)”
3. <http://www.csaladikor.com/hu/201307/egyeb/211/pandi.htm>
(2013. február 14., 7. szám, évfolyam, Zenevilág – A Vajdasági Zeneszerzők Egyesületének négy évtizede)
4. <http://www.kultura.vojvodina.gov.rs/Stvaralastvo/muzicko.htm>
5. <http://www.forumliber.rs/pdf/books/Kalapis%20Zoltan%20ELETRAJZI%20KALAUZ%20H-O.pdf> – II (H-Ö)
6. <http://www.forumliber.rs/pdf/books/Kalapis%20Zoltan%20ELETRAJZI%20KALAUZ%20P-ZS.pdf> – III (P-ZS)
7. Anton Eberst: Muzički Brevijar Vojvodine; Novi Sad: Prosveta, 1972.

8. http://www.arcustemporum.hu/article/2011/varga_istvan_csello/
9. Anton Eberst: Muzički Brevijar Vojvodine; Novi Sad: Stojkov, 1994.
10. <http://www.bach-cantatas.com/Bio/Kinka-Rita.htm>
11. http://en.wikipedia.org/wiki/F%C3%A9lix_Lajk%C3%B3

További felhasznált irodalom:

1. https://hu.wikipedia.org/wiki/Vajdas%C3%A1gi_magyarok
2. <http://www.vajma.info/>
3. <http://nol.hu/velemeney/goncz-nosztalgia-es-a-kisebbseg-1576297>
4. <http://dda.vmmi.org/docs/kalapis-eletrajzi1.pdf> - I (A-GY)
5. dr Gulyás Gizella: Kortárs Vajdasági Magyar Művészek Lexikona; Újvidék: Atlantis, 2003; COBISS-ID 183790599, ISBN 86 83581 05 5
6. Anton Eberst: 25 Godina Muzičkog Odeljenja; Novi Sad: Prosveta, 1974.
7. http://musicsack.com/PersonFMT_ItemPK.cfm?ItemPK=1504
8. http://epa.oszk.hu/00900/00997/00009/pdf/EPA00997_Letunk_2007_03_104-118.pdf